

OBSAH

Úvod	10
I. Filozofia výchovy – základ pedagogického myslenia	
1. Čo je filozofia výchovy?	14
Tézy	14
1.1 Čo je filozofia	14
1.2 Čo je výchova	19
1.3 Ontologický rozmer výchovy	21
1.4 Rozličné vymedzenia filozofie výchovy	25
1.4.1 <i>Philosophy of education</i>	25
1.4.2 Filozofia výchovy s dôrazom na výchovu	28
1.4.3 Filozofia výchovy s dôrazom na filozofiu	33
1.5 Špecifická úloha: filozofia výchovy uprostred vied o výchove	39
Diskusia	42
II. Filozofia a pedagogika v tvorivom napätí	
2. Význam filozofického vzdelávania pre budúcich pedagógov	46
Tézy	46
2.1 Základné formačné poslanie filozofie	46
2.2 Z hľadiska filozofie: výchova a sebvýchova ako posledný cieľ filozofie	52
2.3 Z hľadiska pedagogiky: filozofické myslenie ako základná výbava pedagóga	54
2.4 Osobitosť univerzitného vzdelávania	56
2.5 Miesto filozofických disciplín v študijnom programe budúcich pedagógov	57
Diskusia	59
3. Filozofické aspekty výchovy a vzdelávania	60
Tézy	60
3.1 Výchova a filozofia	60

3.2	Rekontextualizácia filozofie v oblasti výchovy a vzdelávania ...	62
3.3	Filozofia a „neformálne vzdelávanie“	65
3.4	Stručný dejinný prierez filozofického vnímania výchovy	69
3.4.1	Človek ako <i>zoon logon echon, zoon politikon</i>	70
3.4.2	Človek ako <i>imago Dei</i>	71
3.4.3	Človek ako <i>res cogitans, homo faber, homo viator,</i> <i>homo ludens</i>	73
3.4.4	Človek ako tranzitívna bytosť	75
	Diskusia	81
4.	Filozof a pedagóg spolu na ceste	82
	Tézy	82
4.1	Trochu irónie: nevzdelanosť ako kritérium vzdelávania	82
4.2	O povolání filozofa	85
4.3	O povolání pedagóga	86
4.4	O vzájomnej pozícii filozofa a pedagóga	88
	Diskusia	90
5.	Filozofia ako spojenec pedagogiky	92
	Tézy	92
5.1	Problém mnohosti v pedagogike	92
5.1.1	Multidisciplinárnosť verzus jednota pedagogickej intencie	92
5.1.2	Dynamickosť verzus zmysluplnosť fenoménu výchovy	94
5.2	Filozofický komponent pedagogiky	97
5.3	Zmysel všeobecnej pedagogiky	101
5.4	Filozofia na pozore pred delegitimizáciou pedagogiky	105
5.4.1	Existencializmus	106
5.4.2	Postštrukturalizmus a dekonštruktivizmus	108
5.4.3	Fenomenológia	109
5.4.4	Hermeneutika	110
	Diskusia	111
6.	Výzvy postmoderny pre výchovu	113
	Tézy	113
6.1	Množstvo otázok postmoderny	113
6.2	Málo odpovedí	114
6.3	Charakteristiky postmoderny	115
6.3.1	Pluralizácia pravdy	115
6.3.2	Relativizácia hodnôt	117

6.3.3	Individualizácia života a funkcionalizácia sociálnych väzieb	119
6.3.4	Globalizácia neistoty	121
6.3.5	Transformácia náboženskej skúsenosti	122
6.3.6	Spolužitie v diverzite	123
6.4	Prekonať postmodernizmus?	124
	Diskusia	128

III. Osoba – subjekt výchovného dialógu

7.	Dialóg ako <i>topos</i> výchovy	132
	Tézy	132
7.1	<i>Topos</i> a topológia	132
7.2	Logos a dia-logos	133
7.3	Dialóg ako <i>topos</i> výchovy	135
7.4	Nové časy, staré <i>topoi</i>	138
	Diskusia	139
8.	Personalistická perspektíva filozofie výchovy	140
	Tézy	140
8.1	Problém subjektu vo výchove	141
8.2	Základné tézy personalistickej antropológie	142
8.2.1	Personalita, ako základný ontologický princíp, je vlastná každému človeku	144
8.2.2	Osoba sa podieľa na svojom bytí človekom	146
8.2.3	Osoba jednotlivca je posledným cieľom každej činnosti	147
8.2.4	Priestorom konštituovania človeka ako človeka je dialóg	148
8.2.5	Osoba je orgánom nádeje	150
8.3	Princípy personalistickej pedagogiky	151
8.4	Personalistický pedagogický prístup k výzvam súčasnosti	153
	Diskusia	157

IV. Vybrané koncepcie filozofovania o výchove

9.	Tomáš Akvinský: výchova je zdokonaľovaním človeka v cnosti	163
	Tézy	163
9.1	Tomášova koncepcia človeka	163
9.1.1	„Prirodzený“ človek	164
9.1.2	„Historický“ človek	166
9.1.3	Človek kresťan	166

9.2	Rámec výchovy v antropologickej špirále „exitus-reditus“	167
9.3	Tomášov pojem výchovy	168
9.4	Výchova telesná	169
9.4.1	Výchova vegetatívnej telesnosti	170
9.4.2	Výchova zmyslovej telesnosti	170
9.5	Výchova duchovná	171
9.5.1	Výchova rozumu (rozumové cnosti)	172
9.5.2	Výchova vôle (mravné cnosti)	172
9.6	Výchova nadprirodzená	173
9.7	Ukončenie výchovy	174
	Diskusia	175
10.	Emmanuel Mounier: výchova je pomocou v procese personalizácie človeka	176
	Tézy	176
10.1	Emmanuel Mounier – klasik personalistickej filozofie	176
10.2	Základné charakteristiky človeka ako osoby	178
10.2.1	Trojdimenziálnosť personálnej existencie	178
10.2.2	Podmienenosť slobody	181
10.2.3	Horizont hodnôt	182
10.2.4	Dimenzie konania	182
10.3	Osobitosť antropologicko-pedagogickej koncepcie E. Mouniera	184
10.4	Mounierov odkaz súčasnej výchove	186
	Diskusia	188
11.	Jacques Maritain: výchova je umenie v službe prirodzenosti	190
	Tézy	190
11.1	Integrálny humanizmus	190
11.2	Medzi pojmom človeka a jeho <i>stávaním sa</i>	193
11.3	Sedem chýb modernej (postmodernej?) výchovy	194
11.3.1	Prvý omyl	195
11.3.2	Druhý omyl	196
11.3.3	Tretí omyl	198
11.3.4	Štvrtý omyl	200
11.3.5	Piaty omyl	202
11.3.6	Šiesty omyl	203
11.3.7	Siedmy omyl	205
11.4	Základné dispozície výchovy	206
11.5	Zhodnotenie a diskusia	209
	Diskusia	212

12. Luigi Stefanini: výchova je miesto stávania sa človekom	214
Tézy	214
12.1 Stefaniniho filozofia osoby	214
12.2 Základný princíp výchovného vzťahu: dialóg	216
12.3 Personalistický a funkcionalistický postoj v pedagogike	218
12.4 Dialóg v škole a škola dialógu	221
Diskusia	223
13. Hannah Arendtová: výchova je kultivovanie a odovzdávanie hodnôt	226
Tézy	226
13.1 Kríza kultúry	226
13.2 Kríza výchovy a vzdelávania	229
13.3 Čo je podstatou výchovy a vzdelávania	231
Diskusia	233
14. Ladislav Hanus: výchova je skultúrňovanie človeka	235
Tézy	235
14.1 Ladislav Hanus – slovenský personalistický mysliteľ	235
14.2 Rozprava o kultúrnosti	237
14.3 Hlavné činitele kultúrnosti	240
14.3.1 Snaživosť	240
14.3.2 Stanovisko	242
14.3.3 Šírka	243
14.3.4 Prirodzenosť	244
14.3.5 Zbožnosť	245
14.3.6 Dobrota	245
14.3.7 Ľudské vzťahy	246
14.4 Hanus ako referencia	247
Diskusia	248
Záver	250
Zoznam použitej literatúry	251
Menný register	258
Vecný register	262
Redakčná poznámka	266